

НЕВІДКЛАДНЕ ПРОНИКНЕННЯ У ЖИТЛО ЧИ ІНШЕ ВОЛОДІННЯ ОСОБИ. ВАГОМІСТЬ ПІДСТАВ У СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ

IMMEDIATE PENETRATION INTO A PERSON'S HOME OR OTHER PROPERTY. WEIGHT OF GROUNDS IN COURT PRACTICE

Тарасюк С.М., д.філос.,
доцент кафедри кримінального права і процесу
Національний авіаційний університет

Мета: дослідити існуючі кримінальний процесуальний механізм дотримання права особи на приватне життя прав та заборону проникнення до житла або іншого володіння особи без попереднього дозволу суду з урахуванням практики Верховного суду. Слідуючи рекомендації Європейського суду з прав людини, піддати критиці якість існуючого закону з точки зору дотримання балансу інтересів особи та кримінального провадження. Дослідити питання мети невідкладного проникнення з точки зору впливу суб'єктивних чинників та яким чином якість закону може мінімізувати такі фактори на користь дотримання принципу балансу інтересів сторін. **Методи дослідження:** загальнонаукові та спеціально-юридичні методи, зокрема метод аналізу, формально-юридичний метод. **Результати:** сформовані висновки про недосконалість існуючої кримінального процесуального механізму гарантування права особи на недоторканність житла або іншого володіння у разі невідкладного проникнення. Так законодавство залишає слідчим суддям більше можливостей для прийняття рішення за власним переконанням, що в свою чергу несе ризики неякісних судових рішень, якими масово порушуються права осіб та неоднозначну судову практику. Верховний суд наразі не випрацював сталу практику та не сформував правові висновки щодо питання, яке стосується охорони фундаментального права на недоторканність володіння особи. На підставі цього обґрунтовано доцільність більше імперативного підходу до відповідних норм кримінального процесуального закону, які зобов'язують суд більше ретельно перевіряти ризики знищення майна, а сторону обвинувачення доводити наявність таких ризиків з посиланням на існуючі докази.

Обговорення: Питання невідкладного проникнення до житла або іншого володіння особи обговорювалось в юридичних колах в контексті дослідження дієвості судового контролю та ефективності ролі прокурора у забезпеченні конституційних прав особи під час проведення слідчих розшукових дій у володінні особи. Актуальність проблеми зросла з часом та набула свого апогею із запровадженням воєнного стану після повномасштабного вторгнення РФ на територію України. Перед правоохоронною системою повстали нові виклики, особливо в сфері захисту інтересів держави та суспільства.

Разом з тим, поступовий рух до побудови демократичного суспільства, в якому права та інтереси особи захищені дієвим законодавством та забезпечуються довірою о судової та правоохоронної системи в цілому, призводить до необхідності дослідити існуючий стан речей та відповісти на запитання «а чи гарантує судовий контроль легітимність меті під час невідкладного проникнення до володіння особи?».

Дослідженню цієї проблеми і присвячена дана стаття.

Ключові слова: невідкладне проникнення до житла та іншого володіння, обшук, ретроспективний судовий контроль.

Purpose: to investigate the existing criminal procedural mechanism of compliance with a person's right to private life rights and the prohibition of entry into a person's home or other property without prior permission of the court, taking into account the practice of the Supreme Court. Following the recommendations of the European Court of Human Rights, criticize the quality of the existing law from the point of view of maintaining the balance of the interests of the individual and the criminal proceedings. Investigate the issue of urgent penetration from the point of view of the influence of subjective factors and how the quality of the law can minimize such factors in favor of observing the principle of balancing the interests of the parties. **Research methods:** general scientific and special legal methods, in particular the method of analysis, formal legal method. **Results:** conclusions were drawn about the imperfection of the existing criminal procedural mechanism for guaranteeing a person's right to the inviolability of housing or other possessions in the event of an urgent break-in. Thus, the legislation leaves investigating judges more opportunities to decide based on their conviction, which in turn carries the risk of poor-quality court decisions that massively violate the rights of individuals and ambiguous judicial practice. Currently, the Supreme Court has not developed a stable practice and has not formed legal opinions on the issue related to the protection of the fundamental right to the inviolability of a person's possession. Based on this, the expediency of a more imperative approach to the relevant norms of the criminal procedural law, which obliges the court to more carefully check the risks of destruction of property, and the prosecution to prove the existence of such risks regarding existing evidence, is substantiated. **Discussion:** The issue of urgent entry into a person's home or other property was discussed in legal circles in the context of research into the effectiveness of judicial control and the effectiveness of the prosecutor's role in ensuring the constitutional rights of a person during investigative searches of a person's property. The urgency of the problem grew over time and reached its peak with the introduction of martial law after the Russian Federation's full-scale invasion of Ukraine. New challenges have arisen before the law enforcement system, especially in protecting the interests of the state and society.

At the same time, the gradual movement towards the construction of a democratic society, in which the rights and interests of the individual are protected by effective legislation and ensured by trust in the judicial and law enforcement system as a whole, leads to the need to investigate the existing state of affairs and answer the question "does judicial control guarantee the legitimacy of the goal during urgent entry into the possession of a person?".

This article is devoted to the study of this problem.

Key words: emergency entry into housing and other property, search, retrospective judicial control.

Постановка проблеми та її актуальність. Сучасні виклики в боротьбі зі злочинністю, які постали перед правоохоронною системою зокрема останнім часом, потребують перегляду усталеної практики щодо невідкладного проникнення до житла чи іншого володіння особи.

Воєнний стан у країні, особливо в перші місяці надав можливість правоохоронним органам застосовувати положення ч. 2 ст. 615 КПК України [1] у разі неможливості своєчасно отримати судові рішення про надання дозволу на обшук, але проблема невідкладного проникнення до приватної власності збіглася з розширенням номенклатури правоохоронних органів, починаючи з 2016–2017 рр.,

цим зловживали як антикорупційні правоохоронні органи (справа № 161/12522/18) [2] так і органи Національної поліції України (справа № 573/2028/19) [3].

Так, Верховний суд послідовно висловлює позицію, що наявність формального рішення слідчого судді, яким «легалізовано» невідкладне проникнення не є достатньою та вичерпною ознакою законності такого проникнення. Таке рішення має відповідати вимоги ст. 370 КПК України [1], зокрема бути вмотивованим та обґрунтованим, що відповідає поняттю ефективного «ретроспективного» судового контролю висловленому ЄСПЛ у справі «Лева проти Болгарії» [4].

На жаль, Верховним судом не сформовано більш чітких критеріїв, якими мають керуватися слідчі судді при прийнятті відповідних рішень. А саме, чи є тотожними поняття «врятування» майна та необхідність врятувати «речові докази», як це завжди обґрунтовує сторона обвинувачення у разі проведення таких обшуків.

З огляду на певну неврегульованість визнання підстав та як наслідок законності проведення невідкладного обшуку, виникає логічне завдання дослідити якою мірою оцінювати вагомість підстав для проведення невідкладного обшуку та взагалі його законність з огляду на відповідність приписам ч. 3 ст. 233 КПК України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблеми невідкладного проникнення до житла та іншого володіння особи присвятили свої публікації Назаров В. В., Капліна О. В., Неводнича Л. І., Тацій В. Я., Ханін С. та інші.

Мета статті. Дослідити правову проблему невідкладного проникнення до житла та іншого володіння особи, зокрема вивчення існуючої практики Верховного суду та формування критеріїв що дають змогу стороні обвинувачення та суду чітко розрізнити випадки правомірності невідкладного проникнення з врахування гарантій дотримання конституційних прав особи під час такого проникнення.

Виклад основного матеріалу. Раніше нами вже зазначалося, що недоторканність житла вважається базовою правовою властивістю відповідного конституційного права особи. У разі необхідності обмеження цього права законодавець визначає загальний порядок дій носіїв права і можливі (альтернативні) варіанти правомірної поведінки, розмежовуюче, наприклад, обшук з отриманим попередньо дозволом слідчого судді та обшук, проведений у невідкладних випадках, обшук житла з проведенням обов'язкового обшуку присутніх осіб і без такого.

Насамперед звернемося до положень ч. 3 ст. 233 КПК України [1], яким регулюються підстав для невідкладного проникнення до житла та іншого володіння особи. Так, передбачено право слідчого, прокурора до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення.

Статтею 30 Конституції України встановлено, що не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду та обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду. У невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, закон допускає проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду та обшуку.

Більшість випадків невідкладного проникнення до володіння особи є проведення обшуку з метою відшукування та вилучення речових доказів та не пов'язані з безпосереднім переслідуванням особи.

Так, у Постанові Кримінального касаційного суду у складі Верховного суду у справі № 573/2028/19 [5], суд прийшов до висновку:

«35. Невідкладність проведення обшуку в постанові слідчого була обґрунтована тим, що є необхідність відшукування викрадених речей та одягу, в якому був одягнений злочинець та на якому могли залишитися сліди фарби, вилученої в ході ОМП, які можуть бути використані як докази під час розслідування кримінального провадження, що мають суттєве значення для встановлення важливих обставин у кримінальному провадженні. Водночас такі підстави проведення обшуку не відносяться до переліку невідкладних.

36. Отже, проведена органами досудового розслідування 30 листопада 2017 року слідча дія не була невід-

кладною, а тому згідно з приписами ч. 2 ст. 234 КПК такий обшук мав здійснюватися лише на підставі ухвали слідчого судді.

37. Таким чином, навіть з урахуванням того, що обшук 30 листопада 2017 року було легалізовано ухвалою слідчого судді від 01 грудня 2017 року, колегія суддів вважає, що обшук від 30 листопада 2017 року проведено без достатніх правових підстав».

Ключовою обставиною, на яку Верховний суд звернув увагу стала відсутність невідкладного випадку, пов'язаного із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 233 КПК України.

На перший погляд, Верховний суд констатував, що необхідність відшукування та вилучення речових доказів не є підставою для невідкладного проникнення. Зі свого боку, сторона обвинувачення наполягає, що речові докази могли бути знищені у разі зволікання для отримання ухвали слідчого судді.

В той же час, подібні судові прецеденти існують і в практиці слідчих суддів. Так, ухвалою слідчого судді Цюрупинського районного суду Херсонської області відмовлено в задоволенні клопотання слідчого про надання дозволу на проведення обшуку у володінні особи. Встановлено, що слідчий звернувся з клопотанням про надання дозволу на проведення обшуку невідкладно після проведення огляду, однак у наданих матеріалах були відсутні докази щодо невідкладного характеру даного заходу, а також клопотання слідчого не містило відповідної мотивації. Так, слідчий не мав достатніх підстав для проникнення до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді [6].

Отже, маємо запитання на обговорення – у яких випадках необхідність віднайти і вилучити речові докази є такою, що підпадає під винятки передбачені ч. 4 ст. 233 КПК України. І чи достатньо буде слідчому, прокурору обґрунтовувати своє клопотання необхідністю саме врятувати речові докази та вказати на обставини, які доводять загрозу знищення. Другу проблему, яку ми маємо вирішити – це проаналізувати чи взагалі тотожні поняття речовий доказ та майно, в контексті вимог ст. 32 Конституції України.

Фінальним завданням буде спроба надати оцінку відповідності положень ч. 3 ст. 233 КПК України критеріям якості закону, як того вимагає ст. 8 Європейської конвенції з прав людини з огляду на вимогу недоторканності приватного життя, крім випадків коли таке втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання зокрема злочинам, захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

Формальний підхід до положень ст. 8 Конвенції вказує що таке втручання можливе з метою запобігання злочинів, про що прямо і зазначено у ст. 8 Конвенції. Захист прав і свобод особи має ширше значення, тому що повертаючись до Постанови ККС ВС по справі № 573/2028/19, само по собі необхідність відшукування та вилучення речових доказів (зокрема і предмету злочину) не відповідає вичерпному переліку випадків для невідкладного втручання та не може превалювати над конституційні гарантії особи щодо невтручання у приватне життя.

На жаль, Верховний суд не розкрив своєї думки, так щоб покращити якість застосування судами положень ч. 3 ст. 233 КПК України. Це в свою чергу може призвести до неоднозначності у застосуванні усіма сторонами кримінального провадження даних норм.

Для більш глибокого розуміння дискусії слід звернутися до двох доволі діаметральних підходи серед науковців.

Так, Л. І. Наводнича [7] висловила думку, що слідчі розшукові дії проводять для збирання доказів та встановлення обставин кримінального правопорушення, тому

проникнення до житла або іншого володіння особи може стосуватися будь-якої (правомірної) мети, а обмеження встановлені ч. 3 ст. 233 КПК України обмежують цю мету та не мають ніякого відношення до цілей кримінального провадження.

З цією думкою важко не погодитися, з точки зору мети цієї спеціальної норми. Складається враження, що ч. 3 ст. 233 КПК України має міститися у складі ст. 13 КПК України, будучи спеціальною до всіх випадків проникнення у житло або інше володіння особи. А таких випадків у кримінальному процесуальному законі кілька. Окрім згаданої вже ст. 233 КПК України, є ст. ст. 237, 240, 267, 270 та 274 КПК України, які передбачають проникнення до публічно недоступних місць про що ми неодноразово вказували у своїх публікаціях [8].

Інші науковці, такі як Н. О. Марчук, О. В. Капліна, М. І. Хавронюк, притримуються думки, що ч. 3 ст. 233 КПК України є спеціальною по відношенню до ч. 1 ст. 233 КПК України та інших статей глави 20 «Слідчі розшукові дії».

Обидві думки є слушними, з якими навіть можна погодитися, якщо не враховувати критерій «якість закону». В даному випадку, мова йде про передбачуваність закону, на чому наполягає Європейський суд з прав людини. Тобто, всі сторони кримінального провадження мають розуміти коли і як буде застосовуватись закон.

Ознакою неналежної якості закону є неоднозначна судова практика, яка склалася станом на зараз. Друга важлива ознака неякісного закону – відмова Верховного суду поставити крапку в цьому питанні та сформулювати висновок, які саме випадки слід відносити до необхідності рятувати речові докази, а у яких гарантії невтручання у приватне життя підлягають попередньому, а не ретроспективному судовому контролю. Така неоднозначність впливає на якість доказів зокрема, та на результати розслідування кримінальних проваджень.

Дещо протилежної думки притримується С. Ханін, який підходить до положень ч. 3 ст. 233 КПК України досить формально, з точки зору букви закону. І як, С. Ханін, зазначає, що «ч. 3 ст. 233 надає тільки дозвіл на проникнення (входження, потрапляння) до житла, і ні на що інше. Зрозуміло, що працівник правоохоронного органу (наприклад в випадках, передбачених ч. 3 ст. 233 КПК) законно проникнув в житло (знаходячись у приміщенні з обмеженим доступом) має ті ж самі права, що й на території, в приміщенні з вільним доступом. Але його права не розширюються, і слідчі дії (дії), на які потрібна ухвала слідчого судді, все також потребують такої ухвали, як, наприклад, обшук» [9].

З такої думки слідує висновок, що ч. 3 ст. 233 є спеціальною не лише до особливостей проведення слідчих розшукових дій, які потребують проникнення до володіння особи, але і до іншої процесуальної діяльності, як-то наприклад затримання особи підозрюваної у вчиненні злочину або врятування майна, що є досить дивним з огляду на завдання кримінального процесуального законодавства.

Звичайно, що рятування майна не передбачено ст. 2 КПК України, тим більше не є діями спрямованими на отримання доказів або перевірки вже отриманих доказів, яким є слідчі розшукові дії, відповідно до ч. 1 ст. 223 КПК України. Відповідно підставами для проведення СРД є наявність достатніх відомостей для досягнення мети.

Конструкція ст. 233 КПК України змушує погодитись, що вона є спеціальною і до ч. 1 ст. 234 КПК України та стосується передусім обшуку, метою якого є відшукування речових доказів, майна здобутого внаслідок кримінального правопорушення чи встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб. Щодо майна, отриманого внаслідок кримінального правопорушення, то відповідно до ч. 1 ст. 98 КПК України відноситься до родового поняття «речові докази».

Вказаний формально-юридичний метод, дозволяє прийти до висновку, що в актуальному вигляді, положення ч. 3 ст. 233 КПК України стосуються саме майна, отриманого внаслідок вчинення кримінального правопорушення, а не речових доказів у всіх формах та видах. Такий висновок призводить до проблеми, чи можна проникати до володіння особи, без відповідного рішення суду з метою врятування саме речових доказів, а не лише майна. Такий підхід народжує ряд інших проблем при ретроспективному розгляді клопотання про легалізацію невідкладного обшуку або проникнення, як на тому наполягають прихильники формального підходу. Саме на цю проблему і вказав с ККС ВС по справі № 573/2028/19.

Досить логічним напрошується висновок, що зміна формулювання у ч. 3 ст. 233 КПК України з «майно» на «речові докази» розв'яже проблему. На нашу думку, цього недостатньо для того, що ця норма набула ознак передбачуваності, а може призвести до погіршення його застосування з точки зору гарантій дотримання права на недоторканність житла. Адже, фактично кожен обшук, як тактично «раптова» слідча розшукова дія може розцінюватися саме, як рятування речових доказів.

На нашу думку, критерій якості закону буде дотримано за умови, що сторона обвинувачення має довести існування ризику знищення речових доказів та обґрунтувати такий ризик з посиланням на існуючі до невідкладного проникнення докази. Внесення змін до ч. 3 ст. 234 КПК України дозволить слідчим суддям приймати рішення на основі не лише думки органу досудового розслідування про існування таких ризиків, але й перевіряти існування інших доказів наявності ризиків знищення майна. На нашу думку – це обов'язкова вимога до клопотання про надання дозволу на обшук у разі невідкладного проникнення в порядку ч. 3 ст. 233 КПК України.

Щодо невідкладного проникнення до володіння особи з метою провести такі СРД, як огляд, в'їзнення, слідчий експеримент та отримання зразків для експеризи то мета, тактика та методика проведення таких слідчих розшукових дій не передбачає необхідність рятування життя та майна або ж безпосереднього переслідування особи.

Разом із обґрунтуванням необхідності рятувати майно від його знищення, зміни або приховування, судова практика часто враховує критерій тяжкості кримінального правопорушення під час розслідування якого і виникла необхідність рятування майна. Чинні норми кримінального процесуального законодавства передбачають врахування тяжкості злочину при обранні запобіжного заходу, як одну із ключових обставин відповідно до ч. 1 ст. 178 КПК України. Щодо слідчих розшукових дій, рішення про необхідність проведення приймається слідчим, прокурором виходячи з мети, обставин, тактики розслідування тощо.

Але думка про те, що у визначеній категорії кримінальних правопорушень доцільність невідкладного обшуку може мати більше підстав є цікавою та на нашу думку не суперечить принципам кримінального процесуального закону. Наприклад у разі розслідування злочинів вчинених групою осіб за попередньою змовою, організованою групою або злочинною організацією, тобто перелічені у ч. 2-4 ст. 28 Кримінального кодексу України передбачають, що особи відносно злочинної діяльності яких проводиться досудове розслідування, можуть дійсно вживати заходів по знищенню, спотворенню або приховування важливих речових доказів. Таки ризики впливають з характеру вчинення злочину за попередньою змовою (планування) або організованою групою осіб, які здійснюють свою злочинну діяльність на постійній основі (професійно) та мають досвід до приховування слідів злочинів.

Виникає закономірне питання, а чи особа, щодо якої існують обґрунтовані відомості про її злочинну діяльність, незалежно від наявності підозрюваних у кримінальному провадженні, має менший обсяг прав і свобод

або ж підстав для порушення права на недоторканність володіння особи таких осіб має бути менше? Чи підлягають права таких осіб таким самим гарантіям, як інших осіб? Звичайно, що Європейська конвенція з прав людини та Конституція України передбачають тотожний набір прав і свобод, а обмеження прав особи з урахуванням її злочинної діяльності ніяким чином не може відрізнятись від захисту прав інших осіб.

Якщо взяти до прикладу такі особливо суспільно небезпечні злочини: проти життя та здоров'я, статевої свободи або незаконний обіг наркотичних засобів, та звичайно злочини пов'язані з тероризмом, то інтереси суспільства і держави при розслідуванні мають дещо переважати під час тимчасового порушення того чи іншого права. Ми стикаємося з класичною «проблемою трамваю», чи правомірне тимчасове обмеження права недоторканності житла з урахуванням тяжкості кримінального правопорушення.

Деонтологічна підхід до «проблеми трамваю» в даному випадку дає однозначну відповідь, що шкода від такого порушення не може виправдати мету. Утилітаристський підхід, який очевидно превалює у судовій практиці, підводить нас до універсальної шкали виправданості будь-кого порушення прав особи, зокрема і права невідкладне проникнення.

Нажаль, не існує та в не може існувати систематизованих даних, яка кількість кримінальних правопорушень не була розкрита по причині відмови слідчого судді дозволити обшук. Або ж яка кількість невідкладних обшуків призвело до здобуття важливих доказів, які призвели до розкриття злочину та засудження винних осіб.

Ми не можемо підтвердити емпіричними даними переваги утилітаристського підходу, як і не можемо з повною впевненістю стверджувати, що заборона невідкладного проникнення взагалі призведе до зростання злочинності чи інших негативних явищ.

Як ми вже зазначали раніше, будь-яке втручання вважається необхідним лише на законних підставах, якщо

воно відповідає «невідкладним соціальним потребам» і, зокрема, якщо воно пропорційно переслідуючій меті [10]. Отже, національні суди мають передусім врахувати легітимність мети невідкладного проникнення, а саме чи відповідає таке проникнення приписам ч. 3 ст. 233 КПК України, тобто рятування життя та здоров'я людини, майна або ж безпосереднє переслідування підозрюваної у вчиненні злочину особи. І лише після підтвердження легітимності мети перейти до співставлення цієї мети з «невідкладними соціальними потребами», до яких ми можемо віднести і тяжкість кримінального правопорушення, і відсутність можливості здобути докази у інший законний спосіб і нарешті та зробити висновок про «пропорційність» такого втручання в цілому.

Висновки. Кримінальне процесуальне законодавство потребує змін спрямованих на покращення ступеню захисту прав особи на недоторканність житла, адже існуючий механізм має ряд недоліків, від потенційної можливості для зловживань з боку правоохоронних органів до відсутності усталеної судової практики.

Як ми вже зазначали раніше, відсутність дієвих процесуальних механізмів щодо оскарження законності судових рішень про надання дозволу на обшук, призводить до дисбалансу прав сторін кримінального провадження та в загальному погіршує правове становище особи.

Ці прогалини у кримінальному процесуальному законодавстві мають надзвичайно негативний вплив та підлягають врегулювання через внесення змін до чинного законодавства, передусім до ч. 4 ст. 234 КПК України, а саме доповнити пунктом 4-1 «обґрунтування невідкладності проникнення з посиленням на докази, у разі проведення обшуку у в порядку ч. 3 ст. 233 КПК України».

В такому разі, слідчі судді отримують мати право вимагати від слідчого, прокурора таке обґрунтування, що в кінцевому випадку має призвести до підвищення рівню захисту конституційних прав особи на недоторканність житла або іншого володіння.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI : станом на 28 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 19.01.2024).
2. Постанова Верховного суду від 10.10.2023 р., справа № 161/12522/18 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114228532> (дата звернення: 19.01.2024).
3. Постанова Верховного суду від 03.08.2022 р. справа № 573/2028/19 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105637181> (дата звернення: 19.01.2024).
4. Рішення Європейського суду з прав людини від 12.12.2019 р. у справі № 22536/11. URL: <https://www.echr.com.ua/translation/sprava-ilyeva-proti-bolgarii/> (дата звернення: 19.01.2024).
5. Постанова Верховного Суду від 08.04.2021, справа No 73/2028/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96208231> (дата звернення: 17.08.2022).
6. Ухвала слідчого судді Цюрупинського районного суду Херсонської області від 07 лип. 2016 р. у справі № 664/1557/16-к. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/58801925>
7. Неводнича Л.І. Підстави проникнення до житла чи іншого володіння особи: проблеми законодавчого регулювання. Тенденції і перспективи розвитку інститутів права та держави : зб. тез доп. Міжнар. юрид. наук.-практ. конф. «Актуальна юриспруденція», [м. Київ, 19 квіт. 2018 р.] ; Матеріали I Всеукраїнських наукових читань пам'яті академіка С. Дністрянського «Західноукраїнська Народна Республіка – П'ємонт українського державотворення», [м. Тернопіль, 13-14 квіт. 2018 р.]. – Київ-Тернопіль : ТНЕУ, 2018. – С. 114–120.
8. Тарасюк С. М. Деякі питання забезпечення захисту прав особистості при отриманні дозволу на обшук після негайного провадження до житла чи іншого майдення особа. Юридичний науково-електронний журнал. 2023. № 6. С. 558–561. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-6/128> (дата звернення: 19.01.2024).
9. Торбас О. О. Врятування майна як підстава проникнення до житлового житла людини згідно з ч. 3 ст. 233 кпк України. Юридичний науково-електронний журнал. 2022. № 8. С. 529–532. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-8/120> (дата звернення: 19.01.2024).
10. Тарасюк С. М. Кримінальний процесуальний механізм забезпечення конституційних прав особи при проведенні в її житлі чи іншому володінні слідчих (розшукових) дій. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право». – Академія адвокатури України, Київ, 2020, Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021.(дата звернення: 19.01.2024).